

Tijdelijke architectuur brengt overheden op (goede) ideeën

Voor zolang het duurt

In het Brussels Gewest staat 8,8 procent van de gebouwen leeg. Daar werd er vroeger al eens eentje van gekraakt, nu komt er steeds vaker tijdelijke architectuur in. Niet zelden met de zegen van de overheid. De vzw Toestand is er zeer bedreven in.

GEERT SELS

Terwijl steden koortsachtig toekomstscenario's maken over hoe ze meer woonunits kunnen creëren, is er nog steeds veel leegstand. Begrijp wie kan. Volgens de jongste cijfers is er in het Brussels Gewest een leegstand van 8,8 procent. Dat wil zeggen dat er 6,7 miljoen vierkante meter ruimte onbenut blijft. De kantorenmarkt houdt rekening met zes procent vrije ruimte: een terugvalbasis omdat er altijd wel ergens opfriswerken bezig zijn.

Er gaan steeds meer stemmen op om in lege ruimtes tijdelijke architectuur onder te brengen. Urbaniste Aurelie De Smet (KU Leuven): 'De vroegste voorbeelden van tijdelijk gebruik hangen samen met activisme, waarbij men uit protest gebouwen ging kraken. Recentelijk duiken er ook commerciële initiatieven op, zoals hippe pop-ups. Parallel daarmee is er de *do it yourself*-beweging. Dat is niet zozeer activisme uit protest, maar uit maatschappelijke beweging. Omdat ze niet het geld hebben om te kopen op de reguliere markt, nemen initiatiefnemers lege plekken in om ze zinvol te gebruiken.'

Wooncode

Tijdelijke gebruikers brengen met hun frisse inbreng wel eens overheden op ideeën. De vzw die in Brussel hielp met het opstarten van gemeenschapstuinjes, heeft ondertussen een breed netwerk van groentuintjes voortgebracht. Leefmilieu Brussel heeft budgetten om die via de overheid te ondersteunen. De vzw 123 Wonen, die vindt dat iedereen recht heeft op wonen, heeft Brussel geïnspireerd om in zijn wooncode de 'tijdelijke bewoning' op te nemen.

'Ik pleit ervoor om tijdelijk gebruik te stimuleren', zegt De Smet. 'Het leidt vaak tot toepassingen die elders niet kunnen. Ze maken de stad socialer. Hun werking kan een impact hebben op de toekomstige bestemming van een plek. Als stedenbouwkundige kun je daar veel uit le-

ren. De stad Gent stimuleert tijdelijk gebruik en heeft er een reglement voor. Ze wil liever dat een ruimte gebruikt wordt dan dat ze leegstaat.'

De Brusselse vzw Toestand heeft van die filosofie haar bestaansreden gemaakt. Zelf leven de initiatiefnemers in de voorlopigheid. In de Kanaalzone hebben ze de leegstaande magazijnen tegenover Tour & Taxis verbouwd tot Allee du Kaai. De werking zit er twee jaar, op termijn komt hier een parkzone. Tot eind 2017 zijn de gebruikers zeker van hun stek. Nadien zien ze wel weer; een beetje nomadisme schrikt hen niet af.

Kosovo

Morgen krijgt het brede publiek in de VRT-reeks *4x7* inzage in hun onvervaardde aanpak. In een reportage is te zien hoe ze zich afgelopen zomer met veertig enthousiaste bouwers op een ruïne in Kosovo gooiden. Veel meer dan een betonnen skelet bleef er niet van over. De groep had zes dagen om een vloer, een dak en vensters te fabriceren. Met een bouwbudget van tienduizend euro en bij elkaar gesprokkeld recuperatiemateriaal slaagden ze in hun opzet. Toestand kon er een cultuurcentrum achterlaten dat door een stuk of twintig Kosovaren in gebruik is genomen.

Zo deed Toestand het ook zelf met Allee du Kaai. Aan een ineengeknutselde tafel - 'het plexiglas kregen we van Woestijnvis, het hout van een afbraak aan de Ninoofsepoort' - vertelt Pepijn Kennis hoe drie stadsbuurten elkaar hier tegenkomen. 'Mensen die het meest nood hebben aan een ruimte, geven we er één. We brengen hier veertig organisaties samen die elkaar ontmoeten in onze boksklub, het zeefdrukatelier of de volkskeuken. We hebben een bus verbouwd tot cinema en hebben een skatepark en een moestuin.'

Onlangs begon Toestand een nieuwe 'spontane actiezone' in Anderlecht. Waar vroeger platendistributeur Pias huisde, komt voor twee

Allee du Kaai brengt veertig Brusselse verenigingen samen. © vzw toestand

Van deze ruïne in Pristina maakte Toestand een cultuurcentrum. © vzw toestand

'De dynamiek leeft voort. Dát is de vrucht van onze arbeid'

PEPIJN KENNIS
Coördinator Toestand

jaar een socioculturele plek. Op het 'Carré Moscou'-plein in Sint-Gillis verkent Toestand met de bewoners welke toekomst deze plek best krijgt. 'Organisaties die voor tijdelijk gebruik gaan, kiezen vaak voor hun eigen invulling', zegt Kennis. 'Of kunstenaars mogen er werken tegen een tarief dat net onder de marktprijs ligt. Dat is interessant voor hén. Wij streven naar maatschappelijke meerwaarde, door er veel partners

bij te betrekken. Leegstand, die een bedreiging is voor een buurt, zetten wij om in een kans voor de buurt.'

Is zoveel energiebesteding voor een tijdelijk gebruik geen zonde? Kennis: 'Nee, we zetten een sociale dynamiek op en die blijft nadien voortleven. Op die plek of elders. Dát is de vrucht van onze arbeid.'

'4x7', morgenavond op Canvas, om 21.50 uur.